

UNIVERZITET CRNE GORE
 FILOLOŠKI FAKULTET
 NIKŠIĆ

7.03.2018

BR.	PROJ.	PRILOG	VRJEDNOST
01	308		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Na sjednici Vijeća Filološkog fakulteta, održanoj 31. januara 2018. godine, imenovana je Komisija za ocjenu magistarskog rada **Citatne relacije Lalićeve Hajke i Njegoševog Gorskog vijenca** kandidatkinje Nede Papović. Nakon detaljne analize magistarskog rada, Komisija Vijeću Filološkog fakulteta podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Rukopis magistarskog rada pod naslovom **Citatne relacije Lalićeve Hajke i Njegoševog Gorskog vijenca**, kandidatkinje Nede Papović, sadrži ukupno 76 stranica teksta i, pored sažetka na crnogorskom i engleskom jeziku i Uvoda (2–8), sklopljen je iz sljedećih cjelina: 1. Etički prostor čojstva i junaštva kao temelj intertekstualnosti *Hajke* i *Gorskog vijenca* (8–20); 2. Duh kolektivismizma kao *spiritus movens* heroizma (20–31); 3. Strukturiranje junačke smrti u romanu *Hajka* (31–53); 4. Ženski likovi *Hajke* kao emanacija ili negacija herojskog etosa (53–64); 5. Metafizički hronotop romana *Hajka* (64–70); 6. Zaključak (70–74) i Literatura (74–76).

Kandidatkinja je u Uvodu obrazložila svoju temu i najavila istraživanje složenih citatnih odnosa između Lalićeve *Hajke* i Njegoševog *Gorskog vijenca*, pri čemu će akcenat biti stavljen na heroističku simboliku, koja predstavlja osnov komunikacije između ova dva žanrovski potpuno različita teksta. Ona je definisala fenomen citatnosti, oslanjajući se na relevantnu naučnu literaturu, a zatim pristupila otkrivanju i proučavanju strategija umjetničkog prenošenja crnogorskog

heroizma iz Njegoševe drame *Gorski vijenac* u dijegetički univerzum Lalićeve *Hajke*, koji će tumačiti metodama moderne naratologije.

U poglavljima koja slijede, kandidatkinja će minuciozno proučavati sve nivoe metatekstualne interakcije, počevši od građenja etičkog prostora čojstva i junaštva, preko analize simboličkog sistema romana *Hajka*, karakterizacije likova, hronotopa, motivacionog sistema, tipova citata *Gorskog vijenca* u *Hajci*, i najзад, ukupne idejne slike svijeta u romanu.

Građenje junačke smrti u romanu *Hajka*, potom proučavanje duha kolektivismu nasuprot individualizmu, kao snažne binarne podjele koja se očitava ne samo u *Gorskom vijencu*, već i u romanu *Hajka*, predstavljaju neke od ključnih problema kojima se Neda Papović bavi u svom magistarskom radu. Ona će, između ostalog, utvrditi da je Mihailo Lalić, koristeći Njegoševe citate, pokazao nenadmašan talenat u njihovom preoblikovanju, jer su citati i citatne aluzije veoma funkcionalne i daju značenjske dubine onim slojevima *Hajke* u kojima se nalaze.

Međutim, u ovom istraživačkom procesu, nije bilo jednostavno prepoznati Njegoševe, posebno implicitne citate u *Hajci*, koji su uneseni u određene prostorne strukture romana, u ambijent ili dijalog likova, njihov karakter ili ideološku tačku gledišta, u unutrašnji monolog, postupke, kretanja i u motivacioni sistem.

Kandidatkinja se oslanja na definiciju teme *Gorskog vijenca*, koju je ponudila Tatjana Đurišić Bečanović, kao književnu *rekonstrukciju crnogorskog socio-kulturnog koda*, pa predlaže da se i roman *Hajka* tumači kao osobeni crnogorski identitetski model, koji postaje čuvar arhaične poruke *Herojske biblije*. Ona pri tom zaključuje da ilustrativni citatni obrazac u Lalićevom romanu djeluje kao snažno književno sredstvo mitologizacije ideala crnogorskog naroda: čojstva i junaštva, i najšire – crnogorske *filozofije heroizma*.

Kandidatkinja smatra da je prenošenje akcione etike, odnosno kulta *borbe neprestane*, kao i kulta svete žrtve, iz prototeksta u Lalićev roman, u mnogome odredilo motivacioni sistem i presudno uticalo na modelovanje herojskih likova partizana. Nacionalni fanatizam, koji se ogleda u svetom prinošenju mlade žrtve, postaće pogodna ideološka podloga za građenje alegorije Svatovskog groblja u romanu *Hajka*. Ova simbolička prostorna struktura, koja aktivira motiv zavađene braće, mlade žrtve ali i junačke besmrtnosti, biće veoma funkcionalan i umjetnički upečatljiv element sižea, građen na metatekstualnom ulančavanju.

Neda Papović uočava da se mudre sentence igumana Stefana, vladike Danila, Vuka Mićunovića, kola i drugih likova Gorskog vijenca mogu prepoznati u višeglasju *Hajke*, te da ih je autor romana plasirao kroz narativne fokuse Ivana Vidrića, Elmaza Šamana, Paška Popovića, Jovana Jasikića, majora Fjorija i drugih likova u vidu inerte tekstualnih aluzija i citata. Pri tom će bolan doživljaj istorije biti reflektovan kroz fokus Jovana Jasikića koji će, nakon što je prinio svoje najbliže na oltar svete slobode, prema ličnom gubitku zauzeti nadindividualni stav i uz gusle uvesti Njegoševe stihove neposrednim citatom *bješe goru tama pritismula*. Afirmisanje etike velikodušnog samoodricanja podrazumijeva žigosanje izdvojenništva koje počinje njegoševski da *zaudara*.

Kandidatkinja smatra da se građenje etičkih i oksimoronskih kategorija *žive smrti* i *umrlog života*, određenih problematikom časti i moralnog kreda, odražava i na kontrastivno građen hronotop *Hajke*, u kome se uzvišen i obasjan prostor, modelovan kao adekvatna pozornica za pogibiju partizana, suprotstavlja tami i magli zloslutne *Karatalih* doline, u koju, kao u pakao, silaze četnici. Na taj način Njegoševa svjetlosna simbolika obasjava pozitivno vrednovane junake Lalićevog personalnog romana i posredno ukazuje na ideološki najispravniju sliku svijeta, koja se, naravno, vezuje za revolucionarni model svijeta i

mišljenja. Dakle, i modelativni principi hronotopa ukazuju na aktivan dijalog Lalićevog romana s *Gorskim vijencem*, pri čemu kandidatkinja zaključuje da je modelovanje partizanskih smrti u *Hajci* podređeno metatekstualnoj dimenziji romana, što je autoru omogućilo da kreira fenomen ne samo mistike, već i etike i estetike smrti.

Nakon iscrpnih analiza oba teksta, kandidatkinja smatra da se semantička ravan Lalićeve *Hajke* znatno usložnava i pomjera ka univerzalnim, mitskim i arhetipskim značenjima, što je omogućeno preuzimanjem značajne semiotičke energije iz prototeksta, pri čemu dolazi do intertekstualne nadgradnje metafizičkog plana narativnog teksta i njegove djelimične mistifikacije. Na taj način su se citatne relacije Lalićevog romana, usmjerene ka *Gorkom vijencu*, pokazale kao veoma funkcionalne i estetski produktivne.

U završnom poglavlju magistarskog rada predstavljeni su najopštiji zaključci koji se tiču složenih metatekstualnih odnosa između ova dva kanonska teksta crnogorske književnosti. Baveći se citatnim relacijama Lalićeve *Hajke* i Njegoševog *Gorskog vijenca*, Neda Papović zaključuje da se među njima uspostavlja ilustrativni tip citatnosti, što znači da je Lalić prepoznao *Gorski vijenac* kao Tekst-uzor, iz kojeg će crpiti inspiraciju, preuzimati određene motive, semantičke strukture, iskaze i ideologeme, i ugrađivati ih u novi književni univerzum. Na taj način Mihailo Lalić je otvorio nove značenjske dimenzije i prototeksta i metateksta, i znatno učvrstio kanonske funkcije *Gorskog vijenca* u crnogorskoj književnosti i kulturi.

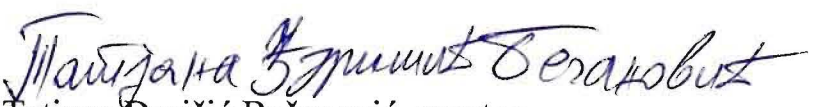
Magistarski rad **Citatne relacije Lalićeve *Hajke* i Njegoševog *Gorskog vijenca*** kandidatkinje Nede Papović odlikuje jasan naučni stil, sistematičnost i preglednost. U radu je evidentno da kandidatkinja dobro vlada tehnikom i metodologijom izrade naučnog rada, kao i da je uspješno realizovala postavljene ciljeve istraživanja i na taj način dala

doprinos kako proučavanju stvaralaštva Petra II Petrovića Njegoša i Mihaila Lalića, tako i izučavanju montenegriskog uopšte.

Nakon detaljne analize magistarskog rada **Citatne relacije Lalićeve Hajke i Njegoševog Gorskog vijenca**, Komisija sa zadovoljstvom predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati ovaj Izvještaj i odobri Nedi Papović odbranu magistarskog rada.

Nikšić, 5. mart 2018. godine

KOMISIJA

Prof. dr Tatjana Đurišić Bečanović, mentor

Prof. dr Dragan Bogojević, predsjednik

Prof. dr Ljiljana Pajović Dujović

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlog Komisije za odbranu magistarskog rada **Citatne relacije Lalićeve Hajke i Njegoševog Gorskog vijenca**, kandidatkinje Nede Papović:

1. Prof. dr Dragan Bogojević, predsjednik Komisije
2. Prof. dr Tatjana Đurišić Bečanović, mentor
3. Prof. dr Ljiljana Pajović Dujović, član

U Nikšiću, 14. 03. 2018. godine

Tatjana Đurišić Bečanović
Ljiljana Pajović Dujović